

**НОВ
БЪЛГАРСКИ
УНИВЕРСИТЕТ**

СТАНОВИЩЕ

от

проф. д-р Иво Великов Великов

Член на Държавната комисия по сигурността на информацията

Професор във Висшето училище по сигурност и икономика

Област на висшето образование: 9. „Сигурност и отбрана”

Професионално направление: 9.1. „Национална сигурност”

за дисертационен труд разработен от проф. д-р Николай Стефанов Радулов на тема: **„Технологични и цифрови трансформации в сигурността. Сигурност 4.0“**, представен за придобиване на научна степен „Доктор на науките“, в област на висшето образование 9. Сигурност и отбрана, професионално направление 9.1. Национална сигурност, в ДП „Стратегии и политики за сигурност“.

СОФИЯ

2020

1. ЗНАЧИМОСТ НА ИЗСЛЕДВАНИЯ ПРОБЛЕМ В НАУЧНО И НАУЧНО-ПРИЛОЖНО ОТНОШЕНИЕ.

Значението на дисертационния труд за системата за сигурност е безспорно. Съществуват подобни разработки (напр. Science and Technology of Terrorism and Counterterrorism, 2009 г. на авторски колектив от 4 изследователи, или изследванията на проф. И. Савов в областта на съвременната безлична свързка), но от гледна точка на комплексност, обхват и едновременно с това абстрактност/конкретност на изследването, авторът има правото да претендира за оригиналност и уникалност на труда си.

Актуалността също смятам за доказана – транснационалната престъпност контролира престъпно или легално между 1/3 и до почти 50 % от световния брутен продукт, но докато най-нормално се разкриват 50-60% от конвенционалните престъпления, то при киберпрестъпленията разкриваемостта е 4 % (според автора на стр. 22 и стр.56). Т.е., наред с основание за разработване, каквито са огромните суми и власт на престъпните групировки, авторът умело предлага някои съществени тенденции и предизвикателства на средата, даващи основания за този труд:

- Противоречието между взривното развитие на технологиите и архаичната борба с престъпността;

- Интердисциплинарност на борбата с престъпността изисква нови проекти на експерти от различни сфери на науката („Киберпрестъпността, киберсигурността и киберразузнаването са взаимно свързани промишлено-социални явления“ – стр.18);

- Предлага готови модели и алгоритми за действие на ръководители и експерти в сферата на сигурността, вкл. в научни институции;

- С опит и креативност обвързва управленската наука с технически дисциплини, разглежда в новата светлина на технологиите 4.0 нашата известна оперативна теория в почти всички нейни аспекти;

- Диадата „полза/заплаха“ от широкото използване на новите технологии представя максимално ясно предизвикателствата на нашето време пред службите;

- Основно достойнство е и практическата ориентираност на голяма част от съдържанието – текстовете за проучване на кандидати за работа, за обучение във виртуална среда, за контакт със сътрудници в общи линии и днес са изпълними (с повече или по-малко усилия от страна на службите, разбира се).

Смятам, че темата на изследването е напълно в съответствие с основното съдържание на текста.

2. ОБОСНОВАНОСТ НА ЦЕЛИТЕ И ЗАДАЧИТЕ В ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД.

При формулирането на целта и задачите проф. Радулов се е съобразил напълно с изискванията за тези атрибути в един дисертационен труд. Същите са ясни, обвързани взаимно и представят основните насоки на творчество и развитие на идеи в последствие в текста.

Приемам, че целта и научноизследователските задачи са изпълнени. Основанията ми за тази оценка:

- Достатъчен обем на дисертационния труд от 378 стр., макар някои части да са възможни да се разгледат и по-обширно;

- Очевидна компетентност на автора, видно от използването на ясна терминология, както професионална в сферата на сигурността, така и научна;

- Достатъчна като обем литература – 176 източника, която се характеризира с новост – на практика не намерих източник по-стар от 2006 г., като източниците в интернет са откриваеми и налични;

- В структурно отношение могат да се проследят леко частите от текста, в които са решени научноизследователските задачи;

- Направени са внушителен на брой бележки под линия, които подпомагат разбирането на текста.

По структурата си трудът се състои от девет части, включително увод, заключение, библиография и списък на ключовите думи.

В увода проф. Радулов правилно е определил актуалността на изследвания проблем, целта, задачите, предмета и обекта на изследването, ограниченията (винаги смятам правилното посочване на ограничения като израз на научна зрялост), както и използваната методология.

Дисертационният труд отговаря на изискванията на БДС ISO 7144:2011 „Оформяне на дисертации и подобни документи“.

От дисертацията и автореферата към нея стават ясни авторските приноси и постигнатите резултати от самостоятелното научно изследване.

3. СЪОТВЕТСТВИЕ МЕЖДУ ИЗБРАНАТА МЕТОДОЛОГИЯ И МЕТОДИКА НА ИЗСЛЕДВАНЕ И ПОСТАВЕНАТА ЦЕЛ И ЗАДАЧИ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД.

Едно от достоинства на дисертационния труд е правилният подбор на научни методи, които авторът и в увода, и в автореферата си е изяснил достатъчно задълбочено, както причините да се спре на тях, така и варианти и комбинации на тяхното използване.

Смятам, че избраната методология и методика на изследване е в пълно съответствие с поставената цел и задачи на дисертационния труд.

4. НАУЧНИ И НАУЧНО-ПРИЛОЖНИ ПРИНОСИ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД (ОПИСАНИЕ И ОЦЕНКА), ВКЛЮЧИТЕЛНО НАЛИЧИЕ НА ОРИГИНАЛЕН ПРИНОС В НАУКАТА.

Научните приноси на докторанта могат да бъдат открити в три основни направления:

- Теоретични новости в науката (напр. дефиниране на понятия),
- Доразвиване и обогатяване на съществуващи знания (напр. в оперативната теория и практика),
- Адаптиране на научни постижения в практиката.

Приемам напълно заявените от докторанта приноси. Вероятно могат да се предявят претенции към самото им формулиране.

Дисертационният труд съдържа теоретични обобщения и предложени решения на голям научен и научно-приложен, същевременно и малко изследван проблем. Постигнатите резултати от проф. д-р Радулов представляват негов оригинален принос в науката за сигурност.

5. ПРЕЦЕНКА НА ПУБЛИКАЦИИТЕ ПО ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД.

По тематиката на дисертационния труд, докторантът е представил единадесет публикации. Същите отразяват основни моменти от дисертационния труд и пряко кореспондират с темата на дисертацията. Съдейки по първата от тях – през 2016 г., то авторът има траен и последователен интерес към темата най-малко от 4 години.

6. МНЕНИЯ, ПРЕПОРЪКИ И БЕЛЕЖКИ.

Към дисертационния труд могат да се отправят критични бележки, които не променят общата ми позитивна оценка за него:

- Смятам, че тезата е твърдение, мнение, но не е научен конструкт, правилно би било да се издигне хипотеза, която после се доказва с научните средства;
- Бих изместил 6-та част (заплахата от престъпността 4.0) след част 4 – „Средата...“, като това е традиционната конструкция, нашите сили и средства остават последни (дори при формулирането на задачите в увода има подобна последователност);
- Съществуват някои по-скоро разговорни и ненаучни изрази и словосъчетания, изискващи по-внимателна редакция;
- Опитът за по-голяма мащабност и обхватност на труда води до известно „препускане“ по някои елементи.

Познавам проф. д-р Радулов от няколко научни симпозиума, вкл. и негови доклади и публикации по темата. Считаю че същият е компетентен и изграден изследовател в областта на националната сигурност, притежава задълбочени знания и способности за самостоятелна научна работа. Поради професионалния път и броя на публикациите, смятам, че дисертацията е лично дело на проф. Радулов.

7. ЗАКЛЮЧЕНИЕ С ЯСНО ФОРМУЛИРАНА ПОЛОЖИТЕЛНА ИЛИ ОТРИЦАТЕЛНА ОЦЕНКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД.

Представеният дисертационен труд представлява цялостен и завършен научен труд по конкретен научен проблем, отговарящ на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за неговото прилагане.

Изразявам своята положителна оценка и предлагам на уважаемото научно жури на проф. д-р Николай Стефанов Радулов да бъде присъдена научната степен „доктор на науките“, в Научна област 9. Сигурност и отбрана, Професионално Направление 9.1. Национална сигурност.

01.04.2020г.

Член на научното жури:

(проф. д-р И.Великов)